

λιπής κατὰ τοῦτο ὅτι, ἐνῶ, ὡς εἶδομεν, παρίσταισι τοὺς Πέρσας ἐγκαιχωμένους ἐπὶ τῷ ἱππικῷ αὐτῶν, ἔπειτα οὐδόλως ἀναφέρει ἱππικὸν ἐν ταῖς λεπτομερείαις τῆς μάχης. Ἵνα ἀνεύρῃ τὸν λόγον τῆς ἀποσιωπῆσεως ταύτης ὁ Κούρτιος προτείνειν εἰκασίαν εὐφυστάτην. Οἱ Πέρσαι, λέγει, ἀναλογιζόμενοι ὅτι δὲν ἦτο εὐκόλον νὰ ἐκπορθήσῃσι τὸ ἀσφαλές περὶ τὸ τέμενος τοῦ Ἡρακλέους ὁχύρωμα τῶν Ἀθηναίων καὶ μὴ βλέποντες αὐτοὺς κατερχομένους ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας εἰς τὸν ἐκ τοῦ συστάδην ἀγῶνα, εἶχον ἀποφασίσει νὰ ἀποπλεύσωσιν ἐκ τοῦ Μαραθωνικοῦ πεδίου καὶ νὰ ἀποβιβάσθωσιν εἰς ἕτερον τῆς Ἀττικῆς σημεῖον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἤθελεν εἶναι εὐχερέστερον νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ τῶν Ἀθηναίων. Ὅθεν ἀπὸ τῆς πρωΐας τῆς ἡμέρας καθ' ἣν συνεκροτήθη ἡ μάχη εἶχον ἀρχίσει νὰ ἐπιβιβάζωσι τὸν στρατὸν αὐτῶν εἰς τὰ πλοῖα, καὶ ἰδίως τὸ ἱππικὸν τότε δὲ ὁ Μιλτιάδης, θεωρῶν τὰ γινόμενα, ἐπέπεσεν ἀπροσδοκῆτως κατὰ τῶν διχοτομηθέντων πολεμίων. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι τὸ ἐπινόημα τοῦτο τοῦ ἐπιφανοῦς ἱστορικοῦ μαρτυρεῖ διὰ μυριοστὴν φορὰν τὴν ἀγχίνοιαν αὐτοῦ. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη τοῦ αἰνίγματος λύσις προϋποτίθῃσιν ὅτι ὁ περσικὸς στρατὸς ἦτο τοσοῦτον πολυάριθμος, ὥστε καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ μόνον ἠδύνατο νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς πολεμίους τὴν πεποίθησιν ἣν εἶχον καθ' ἣν στιγμὴν ἀνέλαβον τὸν ἀγῶνα πρὸς τοὺς ὀλίγους αὐτῶν ἀντιπάλους· ὅθεν ὁ Κούρτιος παραδέχεται τὸν ὑπὸ τοῦ Κορνηλίου Νέπωτος διδόμενον ἀριθμὸν τῶν 100,000 πεζῶν καὶ τῶν 10,000 ἱππέων, παραλείπων φυσικῶς τῷ λόγῳ τὰ ἄλλα τῶν ἀρχαίων τερατολογήματα περὶ 300,000, καὶ 500,000 καὶ 600,000 ἀνδρῶν.

Ἀλλ' ἤδη ὁ νεώτατος τῆς δοξασίας τοῦ Κουρτίου πρόμαχος, ὁ λοχαγὸς Eschenburg, περιώρισε τὸν ἀριθμὸν τῶν εἰς Μαραθῶνα ἀποβιβασθέντων Περσῶν εἰς 60,000 πεζῶν καὶ 6,000 ἱππέων, ἐπειδόμενος ἐπὶ αὐτῆς τοῦ Ἡρόδοτου τῆς μαρτυρίας. Τφόντι, ὁ Ἡρόδοτος δὲν ἀναφέρει μὲν πόσοι ἦσαν οἱ ἐξ Ἀσίας ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἐπιπλεύσαντες Πέρσαι, λέγει ὅμως ὅτι ὁ περσικὸς στρατὸς διεπεραιώθη ἐπὶ ἐξακοσίῳ τριήρεων, ὁ δὲ ἱππικὸς ἐπὶ ἱππαγωγῶν νηῶν, ὧν δὲν σημειοῖ τὸν ἀριθμὸν. Κατὰ τὸν Eschenburg λοιπὸν αἱ 600 τριήρεις μετέφερον εἰς τὴν Ἀττικὴν 60,000 πεζῶν. Ἦθελεν εἶναι μακρὸν νὰ παραθέσω ἐνταῦθα μαρτυρίας ἐξ ὧν δηλοῦται ὅτι συνήθως ἐπὶ ἐκάστης τριήρους δὲν ἐπιβιβάζοντο εἰ μὴ 40 στρατιῶται, ἐνίοτε δὲ μόνον τὸ πολὺ 50. Ἀλλὰ παραδεχόμενος τοὺς ἀριθμοὺς τοῦ Eschenburg, παρατηρῶ ὅτι οἱ Ἕλληνες ὁπλιτὰι ἦσαν Μαραθῶνι, κατὰ τὴν πάγκοινον ὁμολογίαν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ἑλλήνων, 10 ἕως 11. τῶν τε ἀρχαίων οὗς προσθετέοι ἄλλοι τόσοι δοῦλοι ὡς χιλιάδες, εἰ

φιλοὶ ὁπλισμένοι. Ἐὰν λοιπὸν οἱ 20,000 οὗτοι Ἕλληνες ἠγωνίσθησαν πρὸς τὸ ἥμισυ μόνον τῶν 60,000 Περσῶν, οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἦσαν μὲν βεβαίως πάντοτε πολὺ πλειότεροι, ἀλλ' ἡ ἀναλογία τῶν 3 πρὸς 2 δὲν ἦτο τοιαύτη, ὥστε νὰ ὑπολαμβάνεται ὡς βέβαιον νίκης τεκμήριον.

Τὸ περὶ ἱππικοῦ ζήτημα εἶναι πολὺ δυσκολώτερον νὰ συζητηθῇ, διότι, ὡς προείπομεν, ὁ Ἡρόδοτος δὲν ἀναφέρει πόσαι ἦσαν αἱ ἱππαγωγαὶ νῆες. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐν Δορίσκῳ γενομένην ἀπαρίθμησιν τῆς μεγάλης τοῦ Ξέρξου στρατιᾶς, ἐπὶ 1,700,000 πεζῶν, τὸ ἱππικὸν δὲν συνεποσοῦτο εἰ μὴ εἰς 80,000, ὃ ἐστὶ τὸ ἱππικὸν ἦτο ὀλιγώτερον τοῦ εἰκοστοῦ τῆς περσικῆς δυνάμεως· καὶ τοῦτο ἐπὶ στρατιᾶς ἣτις ἐβάδισε διὰ ξηρᾶς, δὲν διεπορθμεύθη διὰ θαλάσσης. Ἔστω ὅμως παραδεχθῶμεν ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὴν ἐν Δορίσκῳ ἀναλογίαν παραδεχθῶμεν καὶ τοὺς 60,000 πεζοὺς τοῦ Eschenburg· τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι τὸ ἱππικὸν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ὑπερβαίνει τοὺς 3,000 ἀνδρας.

Ἡ δυνάμην νὰ ἀναφέρω πλείστας ἄλλας περιπετείας ὅσας ὑπέστη ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη. Ἀλλὰ πρὸς τί; Ἡ Ὀδύσσεια αὐτῆς εἶνε ἀνεξάντλητος.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ

ΥΠΟ ΦΩΤΙΟΥ ΧΡΥΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ Ἡ ΦΩΤΑΚΟΥ

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ὁ Θ. Κολοκοτρῶνης ἤθελε τὴν ἐξουσίαν διότι ἦτο φιλόδοξος, ἀλλὰ πάντοτε μὲ τὴν συναινέσιν τοῦ λαοῦ, ἐὰν δὲ ὁ λαὸς δὲν συγκατετίθετο νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς αὐτόν, ἀδιαφοροῦσε καὶ ἔμενεν εὐχαριστημένος βλέπων ἐξυπνωτέρους τοὺς ὁμοίους του.

Πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων ἔλεγον τὸν Κολοκοτρῶνην ἀνανδρον, διότι εἰς τὰς μάχας καὶ τοὺς ἀκροβολισμοὺς δὲν ἐλάμβανε μέρος, ὡς στρατιώτης, νὰ πολεμῇ. Ἐφύλαττεν ὅμως καὶ τοὺς Ἕλληνας, διότι ἐνῶ ἔκαμε τόσας μάχας ποτὲ δὲν τοῦ ἐσκοτώθησαν περισσότεροι τῶν πέντε στρατιωτῶν, ἐκτὸς τῆς μάχης τῶν Τρικόρφων, ἀλλ' ἐκεῖ ἦσαν καὶ πολλοὶ οἱ ἀρχηγοί. Ἐρωτηθεὶς ποτὲ ἀπὸ ἐνα εὐρωπαῖον ἂν φέρῃ πληγὰς εἰς τὸ σῶμά του ἀπὸ τὰς παλαιὰς μάχας, τὰς ὁποίας ἔκαμεν, ἀπεκρίθη· «Ἐφυλαγόμενον νὰ μὴ σκοτωθῶ « διὰ νὰ μὲ ἐρωτήσης, καὶ νὰ ἴδω καὶ τὴν πατρίδα μου ἐλευθέραν». Ὅταν ἦτον εἰς τοῦ Δαμαλά διὰ τὴν ἐκεῖ συνέλευσιν, μίαν αὐγὴν ἐσηκώθη καὶ ἀρχήσῃ νὰ βλαστημᾷ καὶ νὰ προλέγῃ ὅτι θὰ σκοτωθῇ ὁ Καραϊσκάκης καὶ θὰ

χαθῆ τὸ ἐλληνικὸν στράτευμα. Εἶπεν εἰς τὸν Γ. Δραγούμην, ὅστις τότε ἦτον ἐκεῖ, καὶ ὁμο-
 τράπεζός του, καὶ ἔγραψε γράμμα καθ' ὑπαγό-
 ρυσίν του, πρὸς τὸν Καρκαϊσκάκην συμβουλευτι-
 κὸν τοῦ ὁποῖον ἔλεγεν οὕτω. « Ἐμαθον ὅτι ἐμ-
 « θαίνεις εἰς τοὺς πολέμους, καὶ εἰς τοὺς ἄκρο-
 « βολισμούς· αὐτὸ δὲν εἶναι ἔργον ἰδικόν σου,
 « ἀλλὰ νὰ στέκης μακρὰν νὰ βλέπῃς τοὺς πο-
 « λεμοῦντας, νὰ τοὺς ὀδηγῇς καὶ νὰ ἐνδυναμό-
 « νῃς τὰς θέσεις ἐκείνων, ὅπου βλέπεις νὰ ἀδυ-
 « νητοῦν. Ἄν ἐξακολουθῇς ἔτσι θὰ γείνης βρυ-
 « κόλακας νὰ φάγῃς τοὺς στρατιώτας. Ὁ ἄρ-
 « χηγὸς κινδυνεύει εἰς μίαν ἔφοδον· καὶ τότε ;
 « ὅταν δυνηθῇ νὰ ἐμβάσῃ τὸ μισὸ στράτευμά
 « του εἰς τὴν πόλιν, ἢ εἰς τὸ φρούριον, καὶ ὅταν
 « ἴδῃ ὅτι ὀπισθοδρομεῖ, τότε εἶναι ἀνάγκη ἡ πα-
 « ρουσία του, νὰ ριφθῇ μεταξύ τῶν στρατιωτῶν
 « του νὰ τοὺς κάμῃ λέοντας νὰ ἀψηφίσωσι τὸν
 « θάνατον, ἢ ἂν κινδυνεύῃ ἡ μάχη διὰ νὰ χα-
 « θῇ, διὰ νὰ τὴν κερδήσῃ, τότε πάλιν χρειάζε-
 « ται ἡ παρουσία του. Εἰς αὐτὰς τὰς περι-
 « στάσεις συγχωρεῖται τοῦ στρατηγοῦ ὁ θάνα-
 « τος ».

Τὸ προμαντευτικὸν τοῦτο γράμμα τοῦ Κολο-
 κοτρώνη ἀνεγνώσθη κατὰ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν
 ὥραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐξεψυχούσεν ὁ αἰοίδιμος
 Καρκαϊσκάκης, καὶ παρήγγειλεν νὰ εἰποῦν εἰς τὸν
 Κολοκοτρώνην ὅτι ἔπρεπε πρωτίτερα νὰ τὸν
 συμβουλευσῇ, διότι τότε εἶναι ἀργά· καὶ μολο-
 νότι ἀπέβησκειν, εἶπεν ὅμως καὶ τὸν ἀστείον
 τοῦ λόγον... Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων ἀστείων
 καὶ τῶν μύθων καὶ τῶν παροιμιῶν, τὰς ὁποίας
 ἐσυνείθιζε νὰ λέγῃ, ἔλεγε καὶ τοῦτο ὅτι ἀπὸ
 τὸ σὸί του δὲν γίνονται παπάδες, διότι ἔγεινεν
 ἕνας θεϊὸς του καὶ ἐστραβώθη. Ἐπίσης δὲ ἔλεγε
 καὶ τοῦτο, ὅτι ἔχει τοὺς ἀρκουδόγυφτους γενιὰ,
 διότι τάχα ἦτον ἀπὸ αὐτούς, καὶ τοὺς ἔλεγεν
 ἐξαδέλφους, διότι καὶ αὐτὸς ἦτον μαυρόμουτρος,
 Ὅπου δὲ εὗρισκεν ἀπὸ αὐτοὺς, ἔπαιρνε τὴν κα-
 ραμουζάν των (αὐλὸν), τὴν ἐφύσα καὶ ἐκαμόνετο
 ὅτι τάχα τοῦτο ἦτο τὸ φυσικόν του παιγνίδι.
 Τοῦτο δὲ τὸ ἔκαμνε συχνὰ διὰ νὰ διασκεδάζουν
 οἱ στρατιῶται, εἴτε καὶ διὰ νὰ γελοῦν μὲ τὴν
 δειλίαν ταύτην τῶν γύφτων. Καὶ διὰ νὰ πείσῃ
 αὐτοὺς περὶ τῆς συγγενείας του, διηγεῖτο μὲ τὴν
 γνωστὴν του ἀρέλειαν ὅτι ὁ πατέρας του δὲν
 εἶχε κληρονόμον διὰ νὰ ἀφήσῃ εἰς αὐτὸν κλη-
 ρονομίαν τὰ ὑποστατικά του, καὶ διὰ τοῦτο
 ἐπῆρεν αὐτὸν μικρὸν ἀπὸ ἑνὸς ἀρκουδόγυφτον
 καὶ μυστικά, χωρὶς νὰ γνωρίζουν οἱ ἄλλοι Κο-
 λοκοτρωναῖοι, ἢ δὲ μᾶνα του προτίτερα ἔδειχνε
 ὅτι ἦτο ἐγκαστωμένη ψεύτικα, καὶ ὅταν ἤλθεν
 ἡ ὥρα νὰ γεννήσῃ, εἶχον τὸ παιδί, τὸ γυφτό-
 πουλον, ἔτοιμον καὶ ἀμέσως διέδωκαν ὅτι ἐγεν-
 νήθη καὶ εἶναι ἰδικόν των. Ἡ δὲ μητέρα τότε
 ἐπροσποιήθη ὅτι δὲν εἶχε γάλα καὶ διὰ τοῦτο

ἐκράτησαν τὴν φυσικὴν μητέρα του καὶ τὸ ἀνέ-
 θρεψε. Τοιουτοτρόπως τὸ διηγεῖτο· τοῦ ἔδιδε δὲ
 πολλὴν σημασίαν καὶ ἔντασιν καὶ διὰ τοῦτο ἔ-
 γεινε κοινόν, καὶ πιστευτὸν εἰς τοὺς γύφτους
 καὶ εἰς τὸν τυχόντα. Ἐνεκα δὲ τούτου οἱ ἄρκου-
 δόγυφτοι ἐπῆραν θάρρος, πιστεύοντες μὲ τὰ σω-
 στά των ὅτι ἔχουν τὸν Κολοκοτρώνην ἐξαδέλφον
 διότι ἦτο ἀπὸ τὸ σὸί των, καὶ τὸ εἶχον κρυφὸ
 καμάρι, διότι καὶ αὐτοὶ ἔβγαλαν μεγάλον ἄν-
 θρωπον. Τοῦτον τὸν μῦθον ἐπίτηδες τὸν ἐπλασεν
 καὶ τὸν ἔλεγεν διὰ νὰ σώσῃ τοὺς δυστυχεῖς γύ-
 φτους ἀπὸ τὰς ἐνοχλήσεσι τῶν στρατιωτῶν τῆς
 ἐπαναστάσεως, καὶ πράγματι τοὺς ἐπροφύλαξε
 διότι ἂν τυχὸν κανένας στρατιώτης ἢ ἄλλος
 ἤθελε τοὺς πειράξῃ, οἱ γύφτοι ἀμέσως ἔτρεχαν
 εἰς τὸν Κολοκοτρώνην παραπονοῦμενοι, ἢ ἐφοβέ-
 ριζαν αὐτοὺς, ὅτι θὰ τὸ εἰποῦν εἰς τὸν ἐξά-
 δελφόν των νὰ τοὺς παιδεύσῃ. Καὶ τῷ ὄντι, ἂν
 τυχὸν ἐπήγαινε κανένα παράπονον τοιοῦτον ὁ
 Κολοκοτρώνης ὑπερασπίζετο τοὺς γύφτους, καὶ
 ὡς ἐκ τούτου δὲν ἐτόλμησε πλέον κανεὶς νὰ τοὺς
 ἀγκαρεύῃ διὰ νὰ βαροῦν τὰ τύμπανά των χά-
 ρισμα. Ἐκ τούτου οἱ γύφτοι, ὡς εἶπομεν, ἔλα-
 βον πολὺ θάρρος, καὶ ὅπου ἂν εὗρισκετο ὁ Κο-
 λοκοτρώνης ἐπήγαιναν μὲ θάρρος καὶ τὸν ἐχαι-
 ρετίζον, τοῦ ἔφερον καὶ καρφιά καὶ ἐκαλλίγωναν
 τὸ ἄλογόν του, καὶ ὅταν ἤθελεν αὐτὸς, ἢ
 καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ του νὰ διασκεδάζουν μὲ
 τὰ παιγνίδια των, οἱ γύφτοι ἦσαν πρόθυμοι νὰ
 παίζουσαν μὲ τὴν μεγαλειτέραν ὄρεξιν, καὶ αὐτοὶ
 ἐχόρευον χάρισμα ὅσον ἤθελον.

Τίποτε ἄλλο δὲν ἐμεγάλωσε τὸν Κολοκοτρών-
 ην ὅσον ἡ ἀγαθότης του, ἡ φρόνησίς του, καὶ ἡ
 ἐμπιστοσύνη τῶν καπεταναίων τῆς Πελοποννή-
 σου πρὸς αὐτόν. Οὗτοι ποτὲ δὲν ἠθέλησαν νὰ συν-
 υπογράψουν, ἢ νὰ φιλονεικήσουν τὴν ὑπογρα-
 φὴν του εἰς κανὲν ἔγγραφον δημόσιον ἢ σχέδιον
 στρατιωτικόν, ἐκτὸς τῶν πρακτικῶν καὶ τῶν
 ἄλλων ἐγγράφων τῶν συνελεύσεων. Ὅπου εὗρί-
 σκεται ἡ ὑπογραφή του μετ' ἄλλων ὑπογραφῶν,
 Συνέλευσις θὰ ὑπῆρχεν ἡ διχόνοια· διότι αὐτὸς
 ὑπέγραφε μετὰ τῶν ἄλλων, ἵνα ἡσυχάσῃ ὁ τόπος.
 Εἰς τὰ Βέρβαινα π.χ. τὸν Ὑψηλάντην τὸν ἠθε-
 λεν, ἀλλ' ὑπέγραφε μὲ τοὺς κοτσάμπασιδες, ὡς
 καὶ εἰς τὴν Ζαράκοβαν, εἰς τὸ Ἄργος καὶ ὅπου
 ἄλλου· διότι ὅταν ἦτο καὶ αὐτὸς μέσα δὲν ἐγί-
 νετο τίποτε. Εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Πατρῶν
 συνυπέγραψαν καὶ οἱ ἄλλοι καπεταναῖοι, οἱ εὐ-
 ρεθέντες ἐκεῖ. Ὅταν δὲ τὰ πράγματα ἐφοβέρι-
 ζαν τὴν καταστροφὴν τοῦ τόπου, αὐτὸς τὰ ἐμ-
 πόδιζε.

Πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων ἤθελαν νὰ εἶναι εἰς τὴν
 ὑπηρεσίαν τοῦ Κολοκοτρώνη, καὶ νὰ ἔχουν ἀπο-
 δεικτικὸν αὐτοῦ, παρὰ πιστοποιητικὸν τῶν
 Κυβερνήσεων, ἢ ἄλλου τινὸς ὀπλαρχηγοῦ, ἂν
 καὶ πολλοὶ ἐκ τούτων ἐπλέονον μισθοὺς διὰ νὰ

διατηροῦσιν ἴδια στρατιωτικὰ σώματα. Οἱ δὲ φιλοπόλεμοι τῶν Ἑλλήνων ἐπρωτίμων νὰ ὀνομάζωνται ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται τοῦ Κολοκοτρώνη, καὶ τοῦτο ἦτο ἡ μεγαλειτέρα τιμὴ των. Διότι τὸν ἐβλεπον παντοῦ καὶ πάντοτε· μάλιστα δὲ εὐτυχεῖς ἐλογίζοντο ὡςάκις ἔτρωγε μὲ αὐτούς, καὶ ἐλάμβανον τὴν τιμὴν νὰ πίνωσι μὲ τὸ αὐτὸ τάσι, μὲ τὸ ὅποιον αὐτὸς ἔπινε.

Τοῦτο διηγοῦντο καυχώμενοι καὶ λέγοντες ἑκαστος ὅτι ὑπῆγεν εἰς τὸν Κολοκοτρώνη καὶ τοῦ ἔδωκε κρασί μὲ τὸ τάσι του, καὶ ἓνα δεκάρι φουσέκια ἀπὸ τὰ ἰδικὰ του, διότι ἐδόξαζον ὅτι ὅστις ἔχει φουσέκια ἀπὸ τοῦ Κολοκοτρώνη, τὸ βόλι του ὑπάγει ἴσα, καὶ ἄς μὴν εἰξέυρη νὰ σημαδεύη.

Εἶχε δὲ πολλὴν ἐπιτηδειότητα, καὶ εὗρισκε πολλοὺς τρόπους καὶ ἀστείους μάλιστα ν' ἀφαιρῇ τὸν φόβον ἀπὸ τὰς ψυχὰς τῶν στρατιωτῶν. Κατὰ τὴν ἐκστρατείαν ἐναντίον τοῦ Δράμαλη π. χ. μετεχειρίσθη τὸ ἀκόλουθον ἐπινόημα. Τὸ σαμᾶρι τοῦ ἀλόγου στρατιώτου τινὸς ἐκρεμάσθη ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴν κοιλίαν του, καὶ συρόμενον κατὰ γῆς ἔκαμνε κρότον εἰς τὰς πέτρας. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο τότε μεσονύκτιον, τὸ στράτευμά του ἀκοῦον τὸν κρότον καὶ νομίσαν ὅτι ἔρχονται Τούρκοι καθαλαραῖοι ἐτρόμαξαν αἰφνιδίως ἀπὸ τὸ ἀπροσδόκητον τοῦτο συμβάν, καὶ οἱ στρατιῶται ἔφευγαν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τρομαγμένοι. Ὁ Κολοκοτρώνης τρέξας ἔπιασε τὸ ἄλογον, καὶ φωνάζων ἔλεγεν εἰς τοὺς φεύγοντας στρατιώτας « Ἐλάτε ἐδῶ, μὴ φεύγετε, ἔπιασα τὸν φόβον. »

Ὁ Κολοκοτρώνης ἐχόρταινεν ὅλων τὰς ἐλπίδας μὲ λόγια, καὶ τοὺς ἄφινεν νὰ φεύγουν ἐλπίζοντες ἦτον ὁ νοημονέστερος ὅλων τῶν καπεταναίων τῆς ἐποχῆς του.

Πρὶν φύγῃ τὸ στρατόπεδον ἀπὸ τὴν Ζαράκοβαν ἐβγήκαν οἱ Τούρκοι ἀπὸ τὴν Τριπολιτσάν, καὶ ἔγεινεν ἓνας μικρὸς πόλεμος κατὰ τὴν Πηγὴν, καὶ κατὰ τὸ μέρος τοῦ Παρθορίου. Ὁ Κολοκοτρώνης τότε ἐπῆγεν εἰς τὸν πόλεμον καθάλα, καὶ ἔχασε τὴν κτέναν τῶν μαλλιών του, καὶ ὅταν ἐπέστρεφε τὴν ἡῦρε κατὰστρατα, ἂν καὶ εἶχον περάσει ὡς χίλιοι στρατιῶται, καὶ κανεῖς δὲν ἔτυχε νὰ τὴν εὔρη. Τότε ὁ γραμματικὸς του Ἀναγνώστης Ζαφειρόπουλος εἶπε·

— Καλὸς αἰώνος, Ἀρχηγέ! Τώρα πιστεύω ὅτι θὰ ἐλευθερώσῃς τὴν πατρίδα, διότι βλέπω, ὅτι ὁ Θεὸς φυλάττει καὶ σὲ καὶ τὰ πράγματά σου. »

— Ἀλήθεια, θὰ ἐλευθερωθῶμεν, κύρ Ἀναγνώστη, ἀλλὰ ἐμὲ θὰ πρωτοπαλουκώσουν.

Τότε δὲ διηγήθη καὶ τὸν μῦθον τοῦ διαβόλου καὶ τοῦ ἀποστάτου. Ὁ ἀποστάτης ἐκοιμάτο πλησίον τοῦ παλαιοῦ, ὅστις ἦτον ἑτοιμὸς νὰ κρημνισθῇ. Ὁ διάβολος μεταμορφωθείς

εἰς σχῆμα καλοῦ ἀνθρώπου ἐπῆγε, τὸν ἐξύπνησε, καὶ τὸν ἐξεμάκρυνε τοῦ τοίχου, καὶ ἀμέσως ὁ τοῖχος ἔπεσεν. Ὁ δὲ ἀποστάτης βλέπων τὸν τοῖχον γκρεμιζόμενον ἐγνώρισε τὸ καλόν, τὸ ὅποιον τοῦ ἔκαμνε ὁ μεταμορφωμένος διάβολος, καὶ τὸν ἔσωσεν ἀπὸ τὸν κίνδυνον, καὶ ἐπίστευσεν ὅτι εἶναι καλὸς ἀνθρώπος, καὶ διὰ τοῦτο τὸν παρεκάλεσε νὰ τὸν πάρῃ τοῦ λοιποῦ εἰς τὴν συνοδίαν του ὡς ἰδικόν του φίλον πιστόν, νὰ τὸν ὀδηγῇ ὅπως θέλει, καὶ τοῦ ὑπεσχέθη νὰ τοῦ ἦναι πάντοτε εὐπειθής. Ὁ διάβολος τὸν ἐπῆρε, καὶ μαζὺ ἔκαμαν πολλὰ ἐπιχειρήματα δύσκολα καὶ τὰ ἐτελείωσαν ἐπ' ἀγαθῷ. Πολλοὺς δρόμους ἐπεριπάτησαν μαζὺ, καὶ πολλὰ παπούτσια ἔλυσαν. Ὁ διάβολος ὡς μερίδιον τῆς συντροφίᾳς μόνον τὰ παληοπάπουτσα ἔπαιρνε, καὶ μὲ αὐτὰ ἦτον φορτωμένος, ὅλας δὲ τὰς ἄλλας ὠφελείας τὰς ἔδιδε τοῦ συντρόφου τοῦ ἀποστάτου, τὸν ὅποιον ἡ ἐξουσία πάντοτε ἐκυνήγει, ὁ δὲ διάβολος τὸν ἐγλύτωνεν ἀπὸ τοὺς κινδύνους. Τέλος πάντων ὁ διάβολος μίαν ἡμέραν παρακίνησε τὸν ἀποστάτην νὰ τολμήσῃ ν' ἀρπάξῃ καὶ τοὺς θησαυροὺς τοῦ Σουλτάνου· ἀλλ' οἱ φύλακες τὸν ἔπιασαν καὶ τὸν ἔβαλαν εἰς τὴν φυλακὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ διάβολος ἐφάνη ὑπηρετῶν τὸν σύντροφόν του, καὶ τοῦ ἔκανε κουράγιο, ὑποσχόμενος ὅτι τὴν ὥραν ὅπου θὰ τοῦβάλουν τὴν θηλειάν εἰς τὸν λαϊμόν θέλει τὸν γλυτώσει, καὶ νὰ μένῃ ἡσυχος, Ἵστερα ἀπὸ ὀλίγας ἡμέρας διετάχθη νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ ποινὴ του, καὶ τὸν ἐπήγαγιναν νὰ τὸν *γουρκίσουν*. Ὁ σύντροφός του τὸν παρηκολούθει φορτωμένος τὰ παληοπάπουτσα, καὶ τότε ὁ ἀποστάτης ἐγύρισε καὶ τοῦ εἶπε· « Σύντροφε, γλύτωσέ με καὶ τώρα καθὼς καὶ τότε ἀπὸ τὸν παληότοιχον. » Ὁ δὲ διάβολος τοῦ ἀποκρίθη· « Σύντροφε, σὲ ἐγλύτωσα τότε, διότι ἂν σὲ ἄφιναν νὰ σὲ πλακώσῃ ὁ παληότοιχος δὲν ἤθελε σὲ ἰδῇ κανεῖς· ἀλλὰ τώρα βλέπεις πόσα παληοπάπουτσα ἔλυσας ἕως νὰ σὲ φέρω ἐδῶ νὰ σὲ ἰδοῦν πολλοὶ νὰ κρέμεσαι. » Ἐπὶ θὰ πάθω καὶ ἐγὼ μὲ τὸ ἔθνος μας. Εἰς τὸ τέλος θὰ παρυσιασθοῦν διαβόλοι φορτωμένοι παληοτσάρουχα, καὶ θὰ μοῦ εἰπουν ὅτι ὁ διάβολος εἶπεν εἰς τὸν σύντροφόν του τὸν ἀποστάτην, καὶ νὰ τὸ ἐνθυμηθῇς αὐτὸ ὅπου σοῦ σοῦ λέγω κανένα καϊρό, κύρ Ἀναγνώστη! »

Καὶ τῷ ὄντι ὁ Κολοκοτρώνης ἐπρομάντευσεν ὡς θεόπνευστος ὅσα ἔμελλε νὰ πάθῃ μετὰ τὴν ἐπανάστασιν, διότι ἐπὶ τῆς ἀντιβασιλείας τοῦ Ὁθωνος, ἐκτὸς τῶν ἄλλων συκοφαντῶν, καὶ αὐτὸς ὁ γραμματικὸς τοῦ ἀκόμη ἐφορτώθη παληοτσάρουχα διὰ νὰ ὑπάγῃ τὸν ἀρχηγόν του Κολοκοτρώνην εἰς τὴν λαϊμητόμον. Γνωστὴ δὲ εἶναι ἡ τότε γενομένη συκοφαντία κατὰ τοῦ Κολοκοτρώνη, Πλαπούτα καὶ λοιπῶν.

Ὅταν ὁ Κολοκοτρώνης κατὰ τὴν 2 Φεβρουα-

ρίου 1822 ἐκστρατεύων εἰς Πάτρας εὐρίσκειτο εἰς τὴν Ζάτουραν εἶχεν ἕως 1500 στρατιώτας καὶ ἐγέμισε τὴν κωμόπολιν αὐτήν. Δυστυχῶς τὸ σπίτι τοῦ Σαράντου Λιναρδοπούλου εἰς τὸ ὁποῖον εἶχε καταλύσει ὁ Κολοκοτρώνης ἐπῆρε φωτιά νὰ καῖ, καὶ τότε ἀμέσως ἔβαλε τῆς φωναίς «Ἕλληνες τὸ σπίτι μου καίεται καὶ ἐλάτε νὰ τὸ σώσετε.» Οἱ στρατιῶται ἔτρεξαν καὶ ἔσβυσαν τὴν φωτιά, ἀλλ' ὁ σπιτονοικοκύρης οὔτε ἓνα ποτῆρι κρασί τοὺς ἐκέρασε διὰ τὸν κόπον των, καὶ διὰ τοῦτο ἐθύμωσαν καὶ ἔκαμαν ἀταξίας, οἱ δὲ πρόκριτοι τοῦ τόπου ὑπῆγον καὶ ἔκαμαν παράπονα εἰς τὸν Ἀρχηγὸν διὰ τὰς γενομένας ἀταξίας καὶ αὐτὸς τοὺς εἶπε «ὑποφέρετέ τους, διότι τῶρα ὁ καιρὸς εἶναι νὰ περιποιήσθε τὸ τσαρούχι, καὶ μετὰ τὴν ἐλευθερίαν θὰ ἔχετε περισσότερα παράπονα ἀπὸ τὴν μύτην τῆς πένας. Κατὰ τὸν δρόμον ποὺ περπατοῦμεν ποτὲ δὲν θ' ἀνασάνωμεν.»

Πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων ἔλεγον, ὅτι τὸν Καποδίστριαν τὸν ἐκάλεσαν καὶ πρὶν τοῦ 1827, καὶ μάλιστα ὁ Θ. Κολοκοτρώνης, ἀλλ' οὗτος τότε ἦτον ἄτομον, καὶ ἦτο μὲν δυνατὸς καὶ τὸν ἡγάπων οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ δὲν εἶχε καὶ τόσην δύναμιν ὥστε νὰ προσκαλέσῃ μόνος του Κυβερνήτην.

Ἡ συνέλευσις τῆς Ἑρμιόνης ἔφερε τὸν Ι. Καποδίστριαν καὶ πολλὰ ἄλλα καλὰ ἐψήφισεν. Ὁ δὲ Κολοκοτρώνης ἐγνώριζε τὸν Καποδίστριαν πρὶν οὗτος φύγῃ ἀπὸ τὴν πατρίδα του διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ῥωσσίαν. Ὑστερα δὲ ὅταν ἐπανῆλθεν ἐφάνη ἄνθρωπος προικισμένος ἀπὸ τὴν φύσιν μὲ πολλὰς χάριτας, ἐξαιρουμένη δὲ εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Εὐρώπης, καὶ ἔπειτα εἰς τὸ Ῥωσικὸν Ὑπουργεῖον τῶν ἐξωτερικῶν, καὶ ἐγένετο καὶ ὁ ἐξ ἀπορρήτων τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου. Ὁ Κολοκοτρώνης τὸν ἐγνώρισε κατὰ τὸ ἔτος 1819, τὴν μεγάλην λαμπρὴν εἰς τὴν Κέρκυραν, ὅπου ἔτυχεν ἔχων ἰδιαιτέραν ὑπόθεσιν του. Ὁ Καποδίστριας εἶχεν ἔλθει ἀπὸ τὴν Ῥωσσίαν διὰ νὰ λάβῃ τὴν εὐχὴν τῶν γονέων του, καὶ ἐκεῖ ἀντάμωσαν. Τότε ὑπῆρχε συνήθεια εἰς τοὺς Ἕλληνας τοὺς ἔχοντας μεταξὺ των πολλὴν γνωριμίαν νὰ λέγονται *βλάμηδες*, ἢ *μπουραζέριδες*, τὸ ὁποῖον ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ ἀδελφοποιητὸς, καὶ ὅ,τι ἔλεγον μεταξὺ των ἐφυλάττετο μυστικόν, καὶ ἐνεκα τούτου ὁ Κολοκοτρώνης καὶ ἄλλοι διηγῆθησαν πρὸς τὸν Καποδίστριαν τὰ βάσανα, τὰ ὁποῖα οἱ Ἕλληνες ὑπέφερον ἀπὸ τὴν τυραννίαν τῶν Τούρκων. Μάλιστα δὲ τότε ἐκυκλοφόρει κρυφίως ἡ ὑπαρξὶς καὶ ἡ ἐνέργεια τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας, καὶ παντοῦ ὅπου εὐρίσκοντο Ἕλληνες δὲν εἶχον ὡς νέον ἄλλο τῆς ἡμέρας, εἰμὴ μόνον τὴν ἐλευθερίαν των. Οἱ δὲ εὐρεθέντες ἐκεῖ καὶ ἐπαγγελλόμενοι τὸν καπετάνιον Ἕλληνας, Σου-

λιῶται καὶ λοιποὶ Στερεοελλαδίται, ὅσοι πρὸ τῶν Ἀγγλων ὑπηρέτησαν ὑπὸ τοὺς Ῥώσους, ἅμα ἔμαθον ὅτι ἦλθεν ὁ Καποδίστριας, ὅλοι ἔτρεξαν εἰς τὴν Κέρκυραν πρὸς ἀντάμωσίν του, ἐπιθυμοῦντες νὰ ἴδουν ἄνδρα Ἕλληνα ἐπίσημον καὶ ὑπάλληλον Ῥώσων διὰ νὰ τοὺς συμβουλευσῇ πῶς ν' ἀναφερθοῦν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ῥωσσίας· διότι τότε οἱ βασιλεῖς ἦσαν ἀπρόσιτοι καὶ ὡσὰν θεοί, καὶ δυσκόλως οἱ ἄνθρωποι τοὺς ἔβλεπον, καὶ νὰ ζητήσουν τοὺς μισθοὺς, ὅσους εἶχον νὰ λάβουν ἀφ' ὅτου εἶχον διαλυθῇ τὰ Ῥωσικὰ τάγματα, καθ' ὃν χρόνον ἡ Ῥωσσία παρέδωκε τὴν Ἐπτάνησον εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τῆς Ἀγγλίας. Ὁ δὲ πολιτικὸς ἀνὴρ, καὶ ὁ κοσμοπολίτης καὶ φιλόπατρις Ι. Καποδίστριας τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα ἐνόμισεν ὅτι, χάριν φιλοξενίας καὶ χρέους χριστιανικοῦ, ἔπρεπε νὰ καλέσῃ, καὶ ἐκάλεσε, τοὺς καπετανέους, ὡς ξένους, νὰ φάγουν τὸ Πάσχα μαζὺ κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν συνήθειαν, καὶ μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐκάλεσε καὶ τὸν βλάμην του Θ. Κολοκοτρώνην, ὅστις τότε ἔχαιρε μεγάλην ὑπόληψιν εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους καπετανέους, καὶ ὁ τόπος τοῦ ἐπρόσφερε πάντοτε τὴν ἀνήκουσαν τιμὴν. Ἐπάνω δὲ εἰς τὸ πρόγευμα, τὸ μεγαλοπρεπέστερον, ἐδόθη ἀφορμὴ ἀπὸ τὸν ἴδιον Κολοκοτρώνην, ὅστις πάντοτε εἶχε τὴν τόλμην εἰς τὰ συμπτώσια νὰ προΐσταται, καὶ πρῶτος τῶν ἄλλων νὰ προπίνειν, νὰ γίνη λόγος περὶ Ἑλλάδος· διότι ἄρπαξε τοῦ ἀρνίου τὴν πλάτην μὲ τὰς χεῖρας ἔδωκεν αὐτὴν εἰς τὸν *μπουραζέρι* του καὶ εἶπεν «Ἐτσι τρώγουν τὰ παλληκάρια τὰ ψητὰ κρέατα». Ἐνθουσιάσθη διὰ τοῦτο ὁ Καποδίστριας καὶ ὅλη ἡ ὁμήγυρις καὶ πρῶτον ἔπιον ὑπὲρ τῆς μελλούσης Ἐλευθερίας, ὅτε ὁ Καποδίστριας ἐζύγωσεν εἰς τὸν Κολοκοτρώνην καὶ εἶπεν εἰς τὸ αὐτό!

— Ἐφ' ἐτος κάνομε τὸ πάσχα ἐδῶ εἰς τοὺς Κορφοὺς, καὶ τοῦ χρόνου εἰς τὴν πατρίδα σου τὸν Μωριάν.

Τότε ὁ Κολοκοτρώνης εὐχήθη, ἔπιεν ἔπειτα κρασί καὶ εἶπε πρὸς τὸν Καποδίστριαν·

— Μὲ φιλεύεις ἀρνὶ ψητό, καὶ ἐγὼ θὰ σέ φιλεύσω τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν εἰς τὴν πατρίδα μου.

Καὶ ἐκ τούτου ἀπὸ ἐδῶ καὶ ὕστερα ἐλέγετο μεταξὺ Καποδίστρια καὶ Κολοκοτρώνη, «ὁ μόσχος ὁ σιτευτός.»

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καποδίστριας ἐσυμβούλευσε τοὺς καπετανέους Ἕλληνας, καὶ ἔκαμον ἀναφορὰν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ῥωσσίας, τὴν ὁποίαν ἐπῆρε μαζὺ του ὅταν ἀνεχώρησε διὰ νὰ τὴν δώσῃ ὁ ἴδιος.

Ὑστερα δὲ πολλοὶ καπετανεοὶ ὑπῆγον εἰς τὴν Ῥωσσίαν, μάλιστα δὲ ὁ Ἀναγνωσταρᾶς ὑπῆγεν πρὸς ἐντάμωσιν τοῦ Καποδίστρια, καὶ πολλοὶ λέγουν, ὅτι μὲ τὰ δάκρυα εἰς τὰ μάτια

παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ εἴπῃ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον νὰ ἐπιβλέψῃ εἰς τὸ δυστυχὲς ἔθνος τῶν Ἑλλήνων, τὸ ὁποῖον στενάζει ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν τυραννίαν, ἀλλ' ὅμως ἔχει πατροπαράδοτους ἐλπίδας διὰ τὴν ἐλευθερίαν του εἰς τὴν συνδρομὴν τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ ὅλου τοῦ Ῥωσικοῦ ἔθνους ὡς ὁμοθρήσκου κλπ. Οἱ Ἕλληνες τοιαύτας ἐλπίδας ἐτρέφονεν παλαιὰ ὅτι ἡ Ῥωσσία θὰ μᾶς βοηθήσῃ διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἐλευθερίας μας. Τότε ἐρώτησαν τὸν Ἀναγνωσταρὰ πῶς ἔτσι εὐκολὰ θαρρῇ ὁμιλῶν πρὸς τὸν Καποδίστρια, καὶ εἶπεν ὅτι ἐνθυμήθη τὰ παιδιὰ του, τὰ ὁποῖα οἱ Τούρκοι τότε νεωστὶ εἶχον *φουρκίσει*, καὶ ἦτον ἀκράτητος εἰς τὸ νὰ κλαίῃ, καὶ τόσον ἐπροσποιεῖτο, ὥστε ἐσυγκινήθη καὶ αὐτὸς ὁ Καποδίστριας καὶ τὸν παρηγόρει μὲ τὰ σωστά του θαυμάζων τὸν πατριωτισμὸν του.

[Αἱ περὶ Κολοκοτρώνη σημειώσεις τοῦ Φωτᾶκου μέχρι τοῦ σημείου τούτου κατελείφθησαν].

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΖΙΛΦΙΛ

Διήγημα Γεωργίας Ἑλλιοτ.

Μετάφρασις Ἀριστοτέλους Η. Κουρτίδου.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον)

ΙΒ'.

Ἡ ἐπίφοβος στιγμή ἔφθασε τὴν πρωΐαν τῆς ἐπαύριον. Ἡ Αἰκατερίνα, καταβεβλημένη ἐκ τῆς οἰκτρῆς τῆς τελευταίας νυκτός, ἦτο ἐν τῇ αἰθούσῃ, ἀντιγράφουσα κατάλογον ἀρωγῶν πρὸς τοὺς πτωχοὺς.

Ἡ λαίδη Σέβερελ εἰσελθοῦσα εἶπεν αὐτῇ·

— Τίνα, ὁ σὶρ Χριστοφόρος σὲ ζητεῖ· πῆγαινε εἰς τὴν βιβλιοθήκην.

Κατέβη τρέμουσα. Ἄμα δ' ὡς εἰσῆλθεν, ὁ σὶρ Χριστοφόρος, ὅστις ἦτο παρὰ τὴν τράπεζαν, τῇ εἶπε·

— Ἐλα, μαῖμουδίτσα, νὰ καθίσῃς σιμά μου· ἔχω κάτι νὰ σοῦ εἰπῶ.

Ἡ Αἰκατερίνα ἔλαθεν ὑποπόδιον καὶ ἐκάθησε παρὰ τοὺς πόδας τοῦ βαρόνου. Οὕτως ἐκάθητο ἐκ μικρᾶς ἡλικίας πλησίον τοῦ βαρόνου, γυνὴ δὲ ἡ θέσις αὕτη τῇ ἐπέτρεπε ν' ἀποκρύπτῃ τὸ πρόσωπόν της. Ἐξέτεινε τὸν βραχίονά της ἐπὶ τοῦ γόνατος τοῦ σὶρ Χριστοφόρου καὶ ἐπῆρεισε τὴν παρειὰν της.

— Φαίνεσαι κουρασμένη σήμερα, Τίνα· τί ἔχεις, αἱ;

— Τίποτε, padroncello· ἔχω μόνον φοβερὸν κεφαλόπονον.

— Ἡ καϋμένη ἡ μαῖμουδίτσα! Ἐλα, ἐλπίζω ὅτι θὰ σοῦ περάσῃ ὁ πόνος ἂν σοῦ ὑποσχεθῶ

πῶς θὰ σοῦ δώσω ἓνα καλὸν ἄνδρα, ἓνα εὐμορφον νυμφικὸν φόρεμα, καὶ ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγον ἓνα σπίτι ἰδικόν σου, ὅπου νὰ εἰσαι οἰκοκυρὰ καὶ ὅπου ὁ padroncello θὰ ἔρχεται καὶ ποτε νὰ σὲ βλέπῃ.

— ὦ, ὄχι! ὄχι! θέλω ποτὲ νὰ μὴν ὑπανδρευθῶ καὶ νὰ μένω πάντοτε μαζί σας.

— Μπα! μπα! ἀνόητη. Θὰ γηράσω καὶ θὰ γείνω ὀχληρὸς καὶ ἀνυπόφορος, καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ Ἀντωνίου δὲν θὰ σὲ ἀφίνουν ἡσυχίαν. Ἐχεις ἀνάγκην ἐνὸς ὁποῖος νὰ σὲ ἀγαπᾷ περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο ὃν εἰς τὸν κόσμον, καὶ πρέπει νὰ ἔχῃ τις ἰδικὰ του παιδιὰ διὰ νὰ τ' ἀγαπᾷ. Δὲν θέλω νὰ μείνης γεροντοκόρη. Ἀποστρέφομαι τὰς γεροντοκόρας. Δὲν εἰμπαρῶ νὰ τὰς βλέπω. Οὐδέποτε βλέπω τὴν Σάρπ χωρὶς ν' ἀνατριχιάσω. Ἡ μαῖμουδίτσα μου μὲ τὰ μαῦρα μάτια δὲν εἶνε προωρισμένη νὰ γείνη τόσον ἄσχημον καὶ δυστυχὲς πλάσμα. Καὶ ἰδοὺ, ὁ Μαΐνηαρδ, ὁ καλλίτερος ἄνθρωπος τῆς κομητείας, χρυσὸς ἄνθρωπος, σὲ ἀγαπᾷ ὥσάν τὰ μάτια του. Καὶ σὺ τὸν ἀγαπᾷς, μαῖμουδίτσα, ἂν καὶ φαίνεσαι τόσον ἀνυπότακτος εἰς τὸν γάμον.

— Ὁχι, ὄχι, μὴν τὸ λέγετε αὐτό· δὲν εἰμπαρῶ νὰ τὸν πάρω.

— Διατί, τρελλοκόριτσο; Σὺ δὲν εἰξεύρεις τὸν ἑαυτὸν σου· ἀλλὰ ὅλοι εἰξεύρουσι ὅτι τὸν ἀγαπᾷς. Ἡ μιλαίδη πολλάκις μοῦ εἶπε ὅτι ἦτο βεβαία περὶ τούτου· εἶδε μὲ ὁποῖαν ὑπερηφάνειαν πριγκιπίσσης φέρεσαι πρὸς αὐτόν· καὶ ὁ Ἀντώνιος ἐπίσης νομίζει ὅτι ἀγαπᾷς τὸν Τζίλφιλ. Εἰπέ μοι, ποῖος σοῦ ἔβαλεν εἰς τὸ κεφάλι ὅτι δὲν θέλεις νὰ τὸν συζευθῇς;

Ἡ Αἰκατερίνα ἐκ τῶν σφοδρῶν ὀλολυγμῶν δὲν ἠδύνατο ν' ἀπαντήσῃ. Ὁ σὶρ Χριστοφόρος ἔθηκε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὤμου της λέγων·

— Σήκω Τίνα μου, σήκω κόρη μου· δὲν εἰσαι καλὰ σήμερον. Πῆγαινε νὰ ἡσυχάσῃς, μικρά μου. Ὅταν γείνης καλὰ θὰ ἰδῇς τὰ πράγματα ὅπως διόλου διαφορετικά. Συλλογίσου ὅσα σοῦ εἶπα, καὶ ἐνθυμήσου ὅτι μετὰ τὸν γάμον τοῦ Ἀντωνίου ὁ μεγαλειτέρός μου πόθος εἶνε νὰ σὲ ἐνώσω διὰ παντός μὲ τὸν Μαΐνηαρδ. Δὲν θέλω οὔτε ἰδιοτροπίας, οὔτε τρέλλας, οὔτε ἀνοησίας.

Τὰς τελευταίας ταύτας λέξεις εἶπε μετὰ τινος αὐστηρότητος, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον προσεῖπε διὰ παραμυθητικοῦ τόνου·

— Μὴν κλαίῃς πλέον, καὶ κύτταξε νὰ εἰσαι καλὴ μαῖμουδίτσα· πῆγαινε ν' ἀναπαυθῇς καὶ προσπάθησε νὰ κοιμηθῇς.

Ἡ Αἰκατερίνα ἀνηγέρθη τοῦ ὑποποδίου, ἐγυνυπέτησε, ἔλαβε τὴν χεῖρα τοῦ γηραιοῦ βαρόνου κατησπάσθη αὐτὴν καταβρέχουσα ἅμα διὰ